

PROGRAM PRIORYTETOWY

Tytuł programu:

Przestrzeń dla przyrody

Część 3) Ochrona zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych

1 Cel programu

Zachowanie i odtwarzanie cennych siedlisk, gatunków i naturalnych procesów ekologicznych oraz usprawnienie zarządzania obszarami chronionymi;

2 Wskaźnik osiągnięcia celu

Stopień realizacji celu programu mierzony jest za pomocą wskaźników osiągnięcia celu pn.:

- 1) **powierzchnia siedlisk wspartych w zakresie uzyskania lepszego statusu ochrony**
Planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu dla bezzwrotnych form dofinansowania wynosi co najmniej **900 ha**;
- 2) **liczba gatunków zagrożonych, dla których wykonano działania ochronne bądź opracowano programy ochrony**
Planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu dla bezzwrotnych form dofinansowania wynosi co najmniej **30 gat.**;
- 3) **liczba gatunków inwazyjnych, dla których podjęto działania ograniczające ich negatywny wpływ**
Planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu dla bezzwrotnych form dofinansowania wynosi co najmniej **6 gat.**;
- 4) **powierzchnia obszarów chronionych, dla których zapewniono wzrost efektywności zarządzania**
Planowana wartość wskaźnika osiągnięcia celu dla bezzwrotnych form dofinansowania wynosi co najmniej **150 000 ha**;

3 Budżet

Budżet na realizację celu programu wynosi **do 50 mln zł**, dla bezzwrotnych form dofinansowania.

4 Okres wdrażania

Program realizowany będzie w latach 2026 - 2030, przy czym:

- 1) zobowiązania (rozumiane jako podpisywanie umów) podejmowane będą **do 31.12.2028 r.**;
- 2) środki wydatkowane będą **do 31.12.2030 r.**

5 Terminy i sposób składania wniosków

Nabór wniosków odbywa się w trybie **ciągłym**.

Terminy, sposób składania i rozpatrywania wniosków określone zostaną odpowiednio w ogłoszeniu o naborze lub w regulaminie naboru, które zamieszczane będą na stronie internetowej NFOŚiGW.

6 Koszty kwalifikowane

- 1) okres kwalifikowalności kosztów od 01.01.2026 r. do 30.11.2030 r., w którym to poniesione koszty mogą być uznane za kwalifikowane (z zastrzeżeniem zgodności z zasadami udzielania pomocy publicznej);
- 2) koszty kwalifikowane - zgodnie z „Wytycznymi w zakresie kosztów kwalifikowanych”, z zastrzeżeniem, że:
 - a) koszty przedsięwzięć, zadań i działań, których bezpośrednim celem jest gospodarcze wykorzystanie pozyskanego drewna poprzez jego sprzedaż, są niekwalifikowane;
 - b) w przypadku zadań państwowych jednostek budżetowych, koszty wynagrodzeń osobowych (etaty) są niekwalifikowane, natomiast kwalifikowane mogą być wynagrodzenia bezosobowe (np. wynagrodzenia z tytułu umowy zlecenia lub umowy o dzieło);
- 3) wnioskodawca w celu udokumentowania/uzasadnienia planowanych kosztów realizacji przedsięwzięcia przedstawi:
 - a) kosztorys inwestorski
lub
 - b) trzy oferty z badania rynku lub min. 1 w przypadku braku większej ilości potencjalnych wykonawców;
lub
 - c) szczegółową kalkulację kosztów realizowanych prac, z uwzględnieniem prognozowanego wzrostu cen w okresie realizacji przedsięwzięcia.

7 Formy i warunki udzielania dofinansowania

7.1 Formy dofinansowania

- 1) dotacja;
- 2) przekazanie środków;

7.2 Intensywność dofinansowania

Dofinansowanie do 100% kosztów kwalifikowanych;

7.3 Warunki dofinansowania

- 1) w przypadku, gdy dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, będzie ono udzielane zgodnie z regulacjami dotyczącymi pomocy publicznej;
- 2) Sposób przekazywania środków państwowym jednostkom budżetowym określa rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, a w zakresie tam nieuregulowanym, stosuje się odpowiednio Zasady udzielania dofinansowania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (z wyłączeniem § 2 ust. 3 pkt 1) oraz kryteria wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

7.4 Beneficjenci

- 1) parki narodowe;
- 2) Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska;
- 3) regionalne dyrekcje ochrony Środowiska;

7.5 Rodzaje przedsięwzięć

- 1) Dofinansowanie może zostać przeznaczone na rodzaje przedsięwzięć wskazane w art. 400a ust. 1 pkt 19, 19a, 27–30 i 36 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska:
 - a) przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidowanie ich skutków dla środowiska;
 - b) zapobieganie wprowadzaniu do środowiska i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się w środowisku inwazyjnych gatunków obcych w rozumieniu art. 3 pkt 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych (Dz. Urz. UE L 317 z 04.11.2014, str. 35, z późn. zm.);
 - c) opracowywanie planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz prowadzenie monitoringu przyrodniczego;
 - d) przedsięwzięcia związane z ochroną i przywracaniem chronionych gatunków roślin lub zwierząt;
 - e) przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków;
 - f) zadania związane ze zwiększeniem lesistości kraju oraz zapobieganiem szkodom w lasach i likwidacją tych szkód, spowodowanych przez czynniki biotyczne i abiotyczne;
 - g) wydatki na nabywanie, utrzymanie, obsługę i zabezpieczenie specjalistycznego sprzętu i urządzeń technicznych, służących wykonywaniu działań na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej.
- 2) Przedsięwzięcia, o których mowa w ppkt 1) będą wpisywać się w co najmniej jeden z poniższych priorytetowych kierunków interwencji oraz wyszczególnionych w ich ramach rodzajów zadań:
 - a) zachowanie ekosystemów i dziedzictwa genetycznego, w tym ochrona zagrożonych gatunków¹ i siedlisk przyrodniczych², w tym:
 - i. ochronę czynną³ in-situ zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych;
 - ii. zapobieganie szkodom powodowanym przez gatunki chronione;
 - iii. ochronę ex-situ zagrożonych gatunków;
 - iv. zachowanie puli genowej dawnych ras zwierząt użytkowych oraz starych odmian roślin uprawnych;
 - v. wyposażenie i modernizację ośrodków rehabilitacji zwierząt;

¹ Jako gatunki zagrożone, w rozumieniu programu priorytetowego, będą uwzględniane gatunki ujęte w odpowiedniej czerwonej księdze lub czerwonej liście gatunków zagrożonych lub gatunki będące przedmiotami ochrony obszarów chronionych objętych realizacją przedsięwzięcia lub gatunki objęte ochroną gatunkową lub gatunki mające znaczenie dla Wspólnoty;

² Jako siedliska przyrodnicze, w rozumieniu programu priorytetowego, będą uwzględniane siedliska będące przedmiotami ochrony obszarów chronionych objętych realizacją przedsięwzięcia lub typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej (92/43/EWG);

³ Czynna ochrona przyrody to zespół celowych działań technicznych, biologicznych lub organizacyjnych, które mają na celu: utrzymanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych, zachowanie gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz poprawę warunków dla bioróżnorodności.

- vi. wyposażenie i modernizację ośrodków zarybieniowych służących ochronie ekosystemów wodnych na obszarach chronionych;
- vii. przeciwdziałanie fragmentacji siedlisk oraz ochronę korytarzy ekologicznych;
- b) zwalczanie inwazyjnych gatunków obcych, w tym:
 - i. minimalizowanie negatywnego wpływu inwazyjnych gatunków obcych (IGO) na rodzime gatunki i siedliska poprzez eliminację, kontrolę lub izolację populacji IGO;
 - ii. przeciwdziałanie uwalnianiu IGO do środowiska;
 - iii. monitorowanie zagrożeń dla rodzimej bioróżnorodności ze strony IGO;
- c) ochronę usług ekosystemowych, w tym rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury, w tym:
 - i. małą retencję wody oraz spowolnienie jej spływu w oparciu o rozwiązania oparte na naturze⁴;
 - ii. przeciwdziałanie erozji gleb;
 - iii. renaturyzację lub odtworzenie ekosystemów przekształconych bądź zdegradowanych przez działalność człowieka;
 - iv. ochronę i zachowanie obiektów i krajobrazów przyrodniczo-kulturowych;
 - v. ochronę dzikich populacji owadów zapylających;
- d) poprawę zdolności i usprawnienie zarządzania obszarami chronionymi, w tym:
 - i. wykup gruntów na cele związane z ochroną przyrody;
 - ii. opracowanie dokumentów planistycznych dla obszarów chronionych;
 - iii. inwentaryzację zasobów przyrodniczych;
 - iv. monitoring stanu przedmiotów ochrony oraz wpływu antropopresji na obszary chronione;
 - v. ograniczenie antropopresji wynikającej z ruchu turystycznego, poprzez budowę lub modernizację infrastruktury mającej na celu jego ukierunkowanie oraz zapewnienie sanitariatów wraz z infrastrukturą służącą oczyszczaniu ścieków bądź ich odprowadzaniu poza obszar chroniony⁵;
 - vi. oznakowanie obszarów chronionych;
 - vii. tworzenie, wyposażenie lub modernizację systemów ochrony przeciwpożarowej oraz zwiększanie potencjału przeciwdziałania innym zagrożeniom dla zasobów przyrodniczych, w tym szkodnictwu.

3) Rodzaje przedsięwzięć objęte poszczególnymi naborami mogą zostać doprecyzowane i uszczegółowione odpowiednio w ogłoszeniu o naborze lub w regulaminie naboru.

8 Szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć

KRYTERIA DOSTĘPU

⁴ Rozwiązania oparte na naturze (ang. Nature-Based Solutions) to działania inspirowane i wspierane przez przyrodę, które jednocześnie i efektywnie rozwiązują wyzwania społeczne (np. zmiany klimatu, bezpieczeństwo wodne, zdrowie, ryzyko katastrof), zapewniają korzyści dla bioróżnorodności oraz przynoszą korzyści ekonomiczne i społeczne (definicja wg Komisji Europejskiej).

⁵ szczegółowy zakres wsparcia, minimalne standardy i wyłączenia dla infrastruktury zostaną doprecyzowane w ogłoszeniu o naborze

Lp.	Nazwa kryterium	TAK	NIE
1.	Wniosek jest złożony w terminie określonym w regulaminie naboru ^{*)}		
2.	Wniosek jest złożony na obowiązującym formularzu i w wymaganej formie		
3.	Wniosek jest kompletny i prawidłowo podpisany, wypełniono wszystkie wymagane pola formularza wniosku oraz dołączono wszystkie wymagane załączniki		
4.	Wnioskodawca mieści się w katalogu Beneficjentów, określonym w programie priorytetowym ^{*)}		
5.	W ciągu ostatnich 3 lat przed dniem złożenia wniosku NFOŚiGW nie wypowiedział Wnioskodawcy lub nie rozwiązał z nim umowy o dofinansowanie – za wyjątkiem rozwiązania za porozumieniem stron – z przyczyn leżących po stronie Wnioskodawcy (<i>nie dotyczy państwowych jednostek budżetowych</i>)		
6.	Wnioskodawca wywiązuje się z zobowiązań publicznoprawnych na rzecz NFOŚiGW, właściwych organów, czy też podmiotów		
7.	Wnioskodawca wywiązuje się z zobowiązań cywilnoprawnych na rzecz NFOŚiGW		
8.	Cel i rodzaj przedsięwzięcia jest zgodny z programem priorytetowym ^{*)}		
9.	Realizacja przedsięwzięcia nie została zakończona przed dniem złożenia wniosku		
10.	Okres realizacji przedsięwzięcia i wypłaty dofinansowania są zgodne z programem priorytetowym		
11.	Forma i intensywność wnioskowanego dofinansowania jest zgodna z programem priorytetowym ^{*)}		
12.	Wnioskowane dofinansowanie nie stanowi podwójnego finansowania kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia ze środków krajowych lub europejskich		

^{*)} *szczegółowe wymagania dotyczące spełnienia kryterium może zawierać ogłoszenie o naborze*

KRYTERIA JAKOŚCIOWE DOPUSZCZAJĄCE

Lp.	NAZWA KRYTERIUM	TAK	NIE
I.	OCENA PRZEDSIĘWZIĘCIA		
1.	Uzasadnienie wyboru przyjętego sposobu realizacji Przedsięwzięcia.		
<i>Zasady oceny:</i> Ocena na podstawie przeprowadzonej przez Wnioskodawcę analizy alternatywnych rozwiązań. Kryterium jest oceniane pozytywnie o ile z oceny wynika, iż wybrano do realizacji wariant optymalny. <i>Negatywna ocena kryterium powoduje odrzucenie wniosku</i>			
2.	Ocena zgodności przedsięwzięcia z obowiązującymi dokumentami planistycznymi dla obszarów chronionych (<i>jeśli dotyczy</i>).		

Lp.	NAZWA KRYTERIUM	TAK	NIE
<i>Zasady oceny:</i> Ocena dotyczy przedsięwzięć z zakresu czynnej ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotami ochrony na obszarach chronionych, dla których zostały zatwierdzone odpowiednie dokumenty planistyczne (t.j. plany ochrony, plany zadań ochronnych, zadania ochronne itp.). Oceny dokonuje się na podstawie informacji zawartych we wniosku o dofinansowanie. Kryterium jest oceniane pozytywnie, jeśli działania zaplanowane do realizacji w ramach przedsięwzięcia są zgodne z obowiązującymi dokumentami planistycznymi dla obszarów chronionych, w zakresie gatunków i siedlisk przyrodniczych, będących przedmiotami ochrony tych obszarów. Kryterium nie dotyczy obszarów chronionych nieposiadających obowiązujących dokumentów planistycznych lub działań ochrony czynnej dla gatunków i siedlisk przyrodniczych niebędących przedmiotami ochrony obszarów chronionych objętych realizacją przedsięwzięcia. <i>Negatywna ocena kryterium powoduje odrzucenie wniosku</i>			
3.	Ocena przygotowania przedsięwzięcia.		
<i>Zasady oceny:</i> Ocena przeprowadzana jest na podstawie posiadanych przez Wnioskodawcę, niezbędnych do realizacji przedsięwzięcia: projektów lub metodyk, a także uzyskanych pozwoleń, zgód i decyzji lub przedstawionego harmonogramu ich uzyskania (jeśli dotyczy). Kryterium jest oceniane pozytywnie o ile z oceny wynika, iż realne jest wdrożenie przyjętego rozwiązania oraz osiągnięcie określonego efektu rzeczowego i ekologicznego. <i>Negatywna ocena kryterium powoduje odrzucenie wniosku</i>			
4.	Ocena kwalifikowalności kosztów przedsięwzięcia.		
<i>Zasady oceny:</i> Ocenie podlega, czy wnioskowane do dofinansowania koszty przedsięwzięcia są niezbędne do jego realizacji oraz do uzyskania określonego efektu rzeczowego i ekologicznego, jak również, czy są one zgodne z Wytycznymi w zakresie kosztów kwalifikowanych oraz programem priorytetowym; Kryterium jest oceniane pozytywnie jeśli co najmniej 80% z łącznej kwoty kosztów wnioskowanych do dofinansowania stanowią koszty kwalifikowane, pod warunkiem, że na etapie uszczegółowienia warunków dofinansowania przed skierowaniem do decyzji Zarządu, kwota dofinansowania zostanie obniżona proporcjonalnie do wysokości kosztów uznanych za niekwalifikowane. <i>Negatywna ocena kryterium powoduje odrzucenie wniosku</i>			
5.	Ocena poprawności oszacowania wysokości kosztów przedsięwzięcia.		
<i>Zasady oceny:</i> Ocenie podlega poprawność oszacowania wysokości kosztów przedsięwzięcia. Kryterium jest oceniane pozytywnie o ile z załączonych do wniosku kosztorysów, ofert lub kalkulacji (z uwzględnieniem prognozowanego wzrostu cen), wynika, że wysokość kosztów przedsięwzięcia została rzetelnie i prawidłowo oszacowana przez Wnioskodawcę, a ewentualne zawyżenia kosztów nie przekraczają ogółem 20% wartości wynikającej z załączonych do wniosku dokumentów. <i>Negatywna ocena kryterium powoduje odrzucenie wniosku</i>			
II.	OCENA DOPUSZCZALNOŚCI POMOCY PUBLICZNEJ (o ile dotyczy)		
1.	Dopuszczalność pomocy publicznej zgodnie z przepisami o pomocy publicznej		

Lp.	NAZWA KRYTERIUM	TAK	NIE
Zasady oceny: Ocena dopuszczalności i intensywności wnioskowanej pomocy publicznej pod kątem jej zgodności z warunkami określonymi we właściwych przepisach o pomocy publicznej <i>Negatywna ocena kryterium powoduje odrzucenie wniosku</i>			

9 Postanowienia dodatkowe

Do niniejszego programu priorytetowego mają zastosowanie „Zasady udzielania dofinansowania ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej” oraz „Kryteria wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej”.